

שיבת ציון – בין חזון למציאות – דף מקורות

יֵאָחַד תָּם // נִתֵּן אֶל־תְּרַמֵּן
 "תָּם מָה הוּא אוֹמֵר: מָה זֹאת?"

הַמִּין הַזֶּה אֶפְסָ. בְּלִנּוּ חֻכְמִים.
 אֵד פִּנְרָאָה הִיָּה זֶה לֹא מִשְׁלֵ שֶׁל סֵתָם.
 פִּיּוּס אוֹלֵי קִשָּׁה בְּכָד לְהֶאֱמִין
 אֲבָל הִיָּה אֵי פֶעַם אֶחָד תָּם...

מוֹזֵר הִיָּה הָאִישׁ. כָּל עִם יוֹצֵאֵי מַגְשָׁן
 רָאוּ אֶת הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים בְּעֵין,
 רָאוּ אֶת הַמִּכּוֹת וְאֶת נַחֵשׁ הַנְּחֻשֶׁת,
 רָאוּ אֶת הַהָרִים שֶׁנִּזְלוּ מִיָּם-

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ עוֹמְדִים בְּנַפְעָמִים
 וּמִיָּדָם צוֹנְחִים הַסִּיר וְהִיעָה...
 אֲבָל חֵישׁ קָל תִּפְסוּ: זֶה טָבַע הַיָּמִים
 זֶה סִדְרָם וְכָד נֶאֱדָה וְכָד יֶאָה.

אֲכֹן מַעַת צֵאֲתָם אֶת אֶרֶץ רַעַמְסֵס
 הַתְּחִילוּ הֵם תוֹהִים
 עַל יוֹם שְׁאִין בּוֹ נֵס.

אֲבָל לֹא בֵן הָאִישׁ הִלְזוּ הָאֲגָדִי
 אֲשֶׁר נִמְנָה עִם בְּנֵי מִשְׁפַּחַת הַקֹּהֲנִי.
 צָרִיד הִיָּה לְרֵאוֹת אֶת זֶה הַגּוֹץ הַתָּם
 וְאֶת פֶּתַחֹן עֵינָיו
 בְּהַקְרַע הַיָּם...

הוּא בְּנִדְהֵם הַבֵּיט וּבְעוֹד גּוֹפּוֹ סוֹמֵר
 רַק "מָה זֹאת?" הוּא אָמַר -
 כִּי תָם מַהוּ אוֹמֵר..?

אֶף עַת הָרִים רָקְדוּ מִנְגַד כְּאֵלִים
 אוֹמְרִים שֶׁהוּא כְּמַעַט יֵצֵא מִן הַכְּלִים.
 וּשְׁנֵי שְׂרֵי מֵאוֹת אֲשֶׁר חִלְקוּ צִיּוֹד
 סִפְרוּ שֶׁהוּא דָּבָר אֶפְלוֹ צִיּוֹנוֹת...

אֲכֹן, מָה נֶאֱרִיד מְלִים מִזֶּן אֵל זֶן?
 תְּלוּשׁ הִיָּה הָאִישׁ וּכְמוֹ מַחוּץ לְזָמֵן...

- אֵד אֶלוּלֵא רָאוּ עֵינָיו מָה שְׂרָאוּ
 וְאֶלוּלֵא יָדַע לְבוֹ מָה שְׂיָדַע,
 קִשָּׁה לְהַעֲלוֹת אֶפְלוֹ בְּהַרְהוֹר
 מָה שְׁהִיָּה נִשְׂאָר מִכָּל הַהַגְדָּה.

מתוך הטור השביעי, עמ' 462

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קיץ תשע"ב

1. העליה מבבל

חזון

קול קורא במדבר פנו דרך ה' ישרו בערבה מסלה
לאלהינו: כל גיא ונשא וכל הר וגבעה ישפלו
והיה העקב למישור והרכסים לבקעה: ונגלה כבוד
ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר: (ישעיהו מ, ד - ה)

מציאות

העם הזה אמרו לא עת - שהיה מקובל בידי
האומה מפי הנביאים שלפני הגאולה האמיתית
צריך שיהיו מופתים בשמים ושיהיה מלחמת גוג
ומגוג, כמו שנבאו כל הנביאים על אחרית הימים.
והם ראו שבעת ההיא לא היה שום דבר מן
ההכנות שצריכים להיות קודם הגאולה, אמרו לא
עת בא... וגם שתנאי הבנין שיהיה להם מנוחה מן
האויבים תחילה כמו שהיה בעת בנין שלמה, וגם
עת המנוחה לא הגיע שהם משועבדים למלכי מדי
ופרס, ועת הגאולה צריך להיות קודם עת הבנין.
(מלב"ם, חגי א, ב)

2. כמות העולים

חזון

שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו באו לך בניך
מרחוק יבאו ובגתיך על צד תאמנה: אז תראי
ונהרת ופחד ורחב לבבך כי יהפך עליך המון ים
חיל גוים יבאו לך: שפעת גמלים תכסף בכרי מדין
ועיפה כלם משבא יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלת
ה' יבשרו: כל צאן קדר יקבצו לך אילי נביות
ישרתונך יעלו על רצון מזבחי ובית תפארתתי
אפאר: מי אלה קעב תעופינה וכיונים אל
ארבתיהם: (ישעיהו ס, ד - ח)

מציאות

כל הקהל באחד ארבע רבוא אלפים שלש מאות
ששים: (עזרא ב, ס"ד)
יצא כורש לטייל במדינה וראה המדינה שוממת
אמר: מה טיבה של מדינה זו שוממת? איכן הם
הזהבים? איכן הם הכספים? אמרי ליה ולא את הוא
דגורת ואמרת כל יהודאין יפקון ויבנון בית מקדשא
מנהון דהבים ומנהון כספים הא דסלקין למבנא
מקדשא. בההיא שעתא גזר ואמר דעבר פרת עבר
דלא עבר לא יעבור. (שיר השירים רבה (וילנא)
פרשה ה, ה)

3. יחסי עולי בבל ושכניהם

חזון

כי לי איים יקוו ונאניות תרשיש בראשנה להביא
בניך מרחוק כספם וזהבם אתם לשם ה' אלהיך
ולקדוש ישראל כי פארך: ובנו בני נכר חמתוך
ומלכיהם ישרתונך כי בקצפי הכיתוך ובכרעוני
רחמתוך: ופתחו שעריך תמיד יומם ולילה לא
יסגרו להביא אליך חיל גוים ומלכיהם נהוגים:
(ישעיהו ס, ט - י"א)

מציאות

וישמעו צרי יהודה ובנימן כי בני הגולה בונים היכל
לה' אלהי ישראל: ויגשו אל זרבל ואל ראשי
האבות ויאמרו להם נבנה עמכם כי ככם נדרוש
לאלהיכם ולו אנחנו זבחים מימי אסר חדן מלך
אשור המעלה אתנו פה: ויאמר להם זרבל וישוע
ושאר ראשי האבות לישראל לא לכם ולנו לבנות
בית לאלהינו כי אנחנו יחד נבנה לה' אלהי ישראל
כאשר צונו המלך כורש מלך פרס: ויהי עם הארץ
מרפים ידי עם יהודה ומבטלים אותם לבנות:
וסכרים עליהם יועצים להפר עצתם כל ימי פורש
מלך פרס ועד מלכות דריוש מלך פרס: (עזרא ד, א - ה)

4. המצב הכלכלי

חזון

תחת הנחשת אביא זהב ותחת הפרזל אביא כסף
ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי
פקדתך שלום ונגשיתך צדקה: (ישעיהו ס, י"ז)

מציאות

ותהי צעקת העם ונשיהם גדולה אל אחיהם היהודים:
ויש אשר אמרים בנינו ובנותינו אנחנו רבים ונקחה דגן

וּנְאֻכְלָהּ וְנַחֲיָהּ: וַיֵּשׁ אֲשֶׁר אָמְרִים שְׁדַתֵּינוּ וּכְרַמֵּינוּ
 וּבִתֵּינוּ אֲנַחְנוּ עֲרָבִים וְנִקְחָהּ דָּגָן בְּרָעָב: וַיֵּשׁ אֲשֶׁר
 אָמְרִים לוֹיֵנוּ כֶּסֶף לְמִדַּת הַמֶּלֶךְ שְׁדַתֵּינוּ וּכְרַמֵּינוּ: וְעַתָּה
 כִּבְשָׁר אֲחִינוּ בְּשָׂרֵנוּ כִּבְנֵיהֶם בְּנֵינוּ וְהִנֵּה אֲנַחְנוּ כִּבְשָׁיִם
 אֶת בְּנֵינוּ וְאֶת בְּנֵינֵנוּ לְעֹבְדִים וַיֵּשׁ מִבְּנֵינֵנוּ נִכְבְּשׁוֹת
 וְאֵין לָאֵל יָדֵנוּ וּשְׁדַתֵּינוּ וּכְרַמֵּינוּ לְאַחֲרִים: (נחמיה ה, א
 - ה)

וּבָאוּ וּרְנָנוּ בְּמָרוֹם צִיּוֹן וְנִהְרֹו אֶל טוֹב ה' עַל דָּגָן וְעַל
 תִּירֵשׁ וְעַל יִצְהָר וְעַל בְּנֵי צֶאֱן וּבִקְרָ וְהִיְתָה נִפְשָׁם
 כְּגֹן רוּחַ וְלֹא יוֹסִיפוּ לְדַאֲבָה עוֹד: אִז תִּשְׁמַח בְּתוֹלָה
 בְּמַחֲוֹל וּבַחֲרִים וְזִקְנִים יַחְדוּ וְהִפְכֵתִי אֲבָלָם לְשִׁשׁוֹן
 וְנִחַמְתִּים וְשִׁמַּחְתִּים מִיְגוֹנָם: וְרוּיָתִי נִפְשׁ הַפְּהָנִים
 דָּשֵׁן וְעַמִּי אֶת טוֹבִי יִשְׁבְּעוּ נֶאֱם ה': (ירמיהו לא,
 י"א - י"ג)

5. המצב הלאומי

מציאות

וּבְמַלְכוּת אַחֲשָׁרוֹשׁ בְּתַחֲלַת מַלְכוּתוֹ כְּתָבוּ שְׁטָנָה
 עַל יִשְׁבֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם: (עזרא ד, ו)
 אִז מִשְׁהֻעַתֶּק הָאֲגָרַת שֶׁל אֲרַתְחַשְׁשָׁתָא הַמֶּלֶךְ
 נִקְרָא לְפָנֵי רְחוּם וְשִׁמְשֵׁי הַסּוֹפֵר וְחִבְרֵיהֶם, הִלְכוּ
 בְּבִהִילוֹת לִירוּשָׁלַם אֶל הַיְהוּדִים, וּבִטְלוּ אוֹתָם
 בְּזֹרֵעַ וְחִיל. אִז בִּטְלָה עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
 בִּירוּשָׁלַם, וְהִיְתָה בִּטְלָה עַד שְׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת
 דְּרִינֹוֹשׁ מֶלֶךְ פָּרַס. (תרגום לעזרא ד, כ"ג - כ"ד)

חזון

כִּי הִגִּי וְהִמְמַלְכָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹדוּךָ יֹאבְדוּ וְהַגִּוִים
 חָרִב יַחֲרָבוּ: כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֲלִיךָ יָבֹא בְרוּשׁ תִּדְהָר
 וְתִאֲשֹׁר יַחְדוּ לְפָאָר מְקוֹם מְקַדְשֵׁי וּמְקוֹם רִגְלֵי
 אֲכַבְדוּ: וְהִלְכוּ אֲלִיךָ שְׁחוֹחַ בְּנֵי מַעֲנִיךָ וְהִשְׁתַּחֲוּוּ עַל
 כַּפּוֹת רִגְלֵיךָ כֹּל מִנְאַצֵּיךָ וְקִרְאוּ לְךָ עֵיר ה' צִיּוֹן
 קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: ... לֹא יִשְׁמַע עוֹד חֶמֶס בְּאַרְצֶךָ שֶׁד
 וְשִׁבֵר בְּגוֹלֵיךָ וְקִרְאֵת יִשׁוּעָה חוֹמַתֵיךָ וְשַׁעֲרֵיךָ
 תִּהְיֶה: (ישעיהו ס, י"ב - י"ח)

6. מצבה של ירושלים

מציאות

וְאָבוֹא אֶל יְרוּשָׁלַם וְאָהִי שָׁם יָמִים שְׁלֹשָׁה: וְאָקוּם
 לַיְלָה אֲנִי וְאֲנָשִׁים מַעֲט עַמִּי וְלֹא הִגְדַּתִּי לְאָדָם מִה
 אֲלֵהִי נִתֵן אֶל לְבִי לַעֲשׂוֹת לִירוּשָׁלַם וּבִהְמָה אֵין עַמִּי
 כִּי אִם הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר אֲנִי רֹכֵב בָּהּ: וְאֲצַאָה בְּשַׁעַר
 הַגִּיא לַיְלָה וְאֶל פְּנֵי עֵין הַתְּנַיִן וְאֶל שַׁעַר הָאֲשַׁפַּת
 וְאָהִי שֹׁבֵר בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר הִם פְּרוּצִים וְשַׁעֲרֵיהֶּ
 אֲבָלוּ בְּאֵשׁ: וְאֲעֹבֵר אֶל שַׁעַר הָעֵין וְאֶל בְּרַכַּת הַמֶּלֶךְ
 וְאֵין מְקוֹם לְבִהְמָה לְעֹבֵר תַּחְתָּי: וְאָהִי עֹלָה בְּנַחַל
 לַיְלָה וְאָהִי שֹׁבֵר בְּחוֹמָה וְאֲשׁוּב וְאָבוֹא בְּשַׁעַר הַגִּיא
 וְאֲשׁוּב: ... וְאָמַר אֲלֵהֶם אַתֶּם רֹאִים הֲרַעָה אֲשֶׁר
 אֲנַחְנוּ בָּהּ אֲשֶׁר יְרוּשָׁלַם חֲרָבָה וְשַׁעֲרֵיהֶּ נִצְתוּ בְּאֵשׁ
 לָכוּ וְנִבְנָה אֶת חוֹמַת יְרוּשָׁלַם וְלֹא נִהְיָה עוֹד חֲרָפָה:
 (נחמיה ב, יא - יז)

חזון

עוֹרֵי עוֹרֵי לְבָשִׁי עֲזוּךְ צִיּוֹן לְבָשִׁי בְּגֵדֵי תִפְאָרְתֶךָ
 יְרוּשָׁלַם עֵיר הַקְּדוֹשׁ כִּי לֹא יוֹסִיף יָבֹא בְךָ עוֹד עֶרְל
 וְטָמֵא: הַתְּנַעֲרֵי מַעֲפֵר קוֹמֵי שְׁבִי יְרוּשָׁלַם הַתְּפַתְחִי
 מוֹסְרֵי צִוְאָרְךָ שְׁבִיָּה בַת צִיּוֹן: (ישעיהו נב, א - ב)
 עַל חוֹמַתֵיךָ יְרוּשָׁלַם הַפְּקַדְתִּי שְׁמָרִים כֹּל הַיּוֹם וְכֹל
 הַלַּיְלָה תִּמִּיד לֹא יַחֲשׂוּ הַמְּזַבְּרִים אֶת ה' אֶל דְּמֵי
 לְכֶם: (ישעיהו סב, ו)

7. המקדש

מציאות

וּרְבִים מִהַכְּהֵנִים וְהַלּוּיִם וְרֹאשֵׁי הָאֲבוֹת הַזִּקְנִים אֲשֶׁר
 רָאוּ אֶת הַבַּיִת הָרִאשׁוֹן בְּיָסְדוֹ זֶה הַבַּיִת בְּעֵינֵיהֶם בְּכִים
 בְּקוֹל גְּדוֹל וּרְבִים בְּתִרְוּעָה בְּשִׁמְחָה לְהִרִים קוֹל: וְאֵין
 הָעַם מְבִירִים קוֹל תִּרְוּעַת הַשִּׁמְחָה לְקוֹל בְּכִי הָעַם כִּי
 הָעַם מְרִיעִים תִּרְוּעָה גְּדוֹלָה וְהַקּוֹל נִשְׁמַע עַד לְמַרְחוֹק:
 (עזרא ג, י"ב - י"ג)

חזון

וְהִיָּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נִכּוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ
 הָהָרִים וְנִשְׂאָ מִגְּבְּעוֹת וְנִהְרֹו אֵלָיו כֹּל הַגּוֹיִם: וְהִלְכוּ
 עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לָכוּ וְנַעֲלָה אֶל הַר ה' אֶל בֵּית
 אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיִרְנוּ מִדְּרָכָיו וְנִלְכָּה בְּאַרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן
 תֵּצֵא תוֹרָה וְדָבַר ה' מִירוּשָׁלַם: (ישעיהו נב, ב - ג)

גאולה וטבע בשיבת ציון

א. 'כי מי בז ליום קטנות'

8. יְדִי זָרְבָּבֶל יִסְדּוּ הַבַּיִת הַזֶּה וַיְדִי תִבְצַעְנָה וַיְדַעַת כִּי ה' צְבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם: כִּי מִי בִז לְיוֹם קְטָנוֹת וְשָׁמְחוּ וַיֵּרְאוּ אֶת הָאֲבֵן הַבְּדִיל בְּיַד זָרְבָּבֶל שֶׁבָּעָה אֱלֹהֵי עֵינָי ה' הִמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל הָאָרֶץ: (זכריה ד, ט - י)

9. ריה"ל, הכוזרי מאמר שני, כד

אמר החבר: הובשתני מלך כוזר, והעון הזה הוא אשר מנענו מהשלמת מה שיעדנו בו האלהים בבית שני, כמה שאמר: רני ושמחי בת ציון' (זכריה ב, יד), כי כבר היה הענין האלהי מוזמן לחול כאשר בתחלה אלו היו מסכימים כלם לשוב בנפש חפצה, אבל שבו מקצתם ונשארו רובם וגדוליהם בבבל רוצים בגלות ובעבודה שלא יפרדו ממשכנותיהם ועניניהם, ושמא על זה אמר שלמה: 'אני ישנה ולבי ער' (שיר השירים ה, ב), כינה הגלות בשינה וחלב הער התמדת הנבואה ביניהם. 'קול דודי דופק', קריאת האלהים לשוב. 'שראשי נמלא טל', על השכינה שיצאה מצללי המקדש, ומה שאמר: 'פשטתי את כתנתי', על עצלותם לשוב. 'דודי שלח ידו מן החור', על עזרא שהיה פוצר בהם ונחמיה והנביאים, עד שהודו קצתם לשוב הודאה בלתי גמורה, ונתן להם כמצפון לבם, ובאו הענינים מקוצרים מפני קצורם. כי הענין האלהי איננו חל על האיש אלא כפי הזדמנותו לו אם מעט מעט ואם הרבה הרבה. ואילו היינו מזדמנים לקראת אלהי אבותינו בלבב שלם ובנפש חפצה, היינו פוגעים ממנו מה שפגעו אבותינו במצרים. ואין דבורנו: השתחוו להר קדשו, והשתחוו להדום רגליו, והמחזיר שכינתו לציון וזולת זה, אלא כצפוף הזוריר, שאין אנתנו חושבים על מה שנאמר בזה וזולתו, כאשר אמרת מלך כוזר. (הכוזרי מאמר שני, כד)

10. אלשיך:

ידי זרובבל יסדו הבית הזה השני. ותראו כי ידיו תבצענה וזה יהיה לכם לאות אל היותו גדול לפני, ובוה וידעתם בהצלחתו זאת, כי ה' צבאות שלחני אליכם להנבא את כל הדבר הגדול שדברתי עליו: ושמא תאמרו, כי לדעת ע"י סימן זה יאריך הזמן לא יודע מעתה, על כן אני אומר סימן קרוב מאד, כי הלא לבנין בית זה שעניניו קטנות מעניני בית ראשון... כל אשר ראו את כבוד הראשון מבזים אותו ועצבים בלבם, אמר הנה ראו כי מי כל אשר הוא בז ליום קטנות – הוא הבית הזה השני, ... העצבים ההם בראותם אבן הבדיל, (הוא שנטים בקו לבנות הכתלים) ביד זרובבל מיד ישמחו בלבם, ואיך ישמחו והם בוזים הבית הזה, אך אין זה כי אם באשר ה' עם זרובבל בראות בידו אבן הבדיל, יערה עליהם רוח שמחה ממרום, כי זה הוראה כי קדוש הוא לאלקיו, והוא סימן שבו וידעתם כי ה' צבאות שלחני אליכם, לדבר עליו את כל הגדולה האמורה עליו:

11. וְאֶשָּׂא עֵינַי וְאֶרְאָה וְהִנֵּה אִישׁ וּבְיָדוֹ חֶבֶל מִדָּה: וְאָמַר אֲנִי אֶתְּהַלֵּךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי לְמַד אֶת יְרוּשָׁלַם לְרֵאוֹת כְּמֵה רְחֹבָה וְכְמֵה אֶרְצָה: וְהִנֵּה הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי יֵצֵא וּמֶלֶאךָ אַחֵר יֵצֵא לְקִרְאוֹתוֹ: וַיֹּאמֶר אֵלַי דְּבַר אֵל הַנֶּעַד הַלְזוֹ לְאֹמֶר פְּרוּזוֹת תֵּשֵׁב יְרוּשָׁלַם מֵרֵב אֶדָם וּבִהֲמָה בְּתוֹכָהּ: וְאֲנִי אֶהְיֶה לָּהּ נְאֻם ה' חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ: הוּא הוּא וְנִסּוּ מֵאָרֶץ צָפוֹן נְאֻם ה' בִּי כְּאֶרְבַּע רִחוֹת הַשָּׁמַיִם פְּרִשְׁתִּי אֶתְכֶם נְאֻם ה': (זכריה ב, ה - י)

12. וַיֹּאמֶר אֵלַי מַה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב בְּלֶה וְגִלְהָה עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיָּה עֲלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ: וְשָׁנִים זֵיתִים עֲלֶיהָ אֶחָד מִימֵי הַגִּלְהָה וְאֶחָד עַל שְׂמָאלָהּ: וְאָעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי לְאֹמֶר מַה אֵלֶּה אֲדַנִּי: וַיַּעַן הַמֶּלֶאךָ הַדָּבָר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הַלּוֹא יְדַעַת מַה הִמָּה אֵלֶּה וַיֹּאמֶר לֹא אֲדַנִּי: וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לְאֹמֶר זֶה דְּבַר ה' אֵל זָרְבָּבֶל לְאֹמֶר לֹא בְּחִיל וְלֹא בְּכַח כִּי אִם בְּרוּחִי אֹמֵר ה' צְבָאוֹת: (זכריה ד, ב - 1)

רש"י: זה סימן לך להבטיח את זרובבל כשם שהזתים והשמן הזה נגמר מאליו לכל דבריו כך לא בחיל ולא בכח שבכס תעשו את בנין ביתי: כי אם ברוחי – אני אתן רוחי על דרושו ויניח לכם לבנות ולעשות כל צרכי יציאת הבנין משלו ולעזור אתכם בחטין ויין ושמן ועצים כמו שמפורש בעזרא ולא תצטרכו לעזרת אדם:

ב. לא כבִּרְתִּי אֲשֶׁר פָּרַתִּי אֶת אֲבוֹתָם בְּיוֹם הַחֲזִיקִי בְּיָדָם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (ירמיהו לא)

13. הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה' וְכִרְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה: לֹא כְּבִרְתִּי אֲשֶׁר פָּרַתִּי אֶת אֲבוֹתָם בְּיוֹם הַחֲזִיקִי בְּיָדָם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר הִמָּה הִפְרוּ אֶת בְּרִיתִי וְאֲנִכִּי בְּעֵלְתִּי בָּם נְאֻם ה': כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֲכַרֵּת אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲחֵרֵי הַיָּמִים הָהֵם נְאֻם ה' נִתְּתִי אֶת תּוֹרַתִּי בְּקֶרְבָּם וְעַל לִבָּם אֲכַתְּבֶנָּה וְהָיִיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים וְהִמָּה יִהְיוּ לִי לְעָם: (ירמיהו לא, ל - ל"ב)

השמטת תיאורי יציאת מצרים מספר דברי הימים:

14. שירת דוד לאחר העלאת ארון ה' לירושלים

תהלים קה

(א) הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו: (ב) שירו לו זמרו לו שירו בכל נפלאותיו: (ג) התהלכו בשם קדשו ישמח לב מבקשי ה':... (ד) ויתהלכו מגוי אל גוי מממלכה אל עם אחר: (ה) לא הניח אדם לעשקם ויכח עליהם מלכים: (ו) אל תגעו במשיחי ולנביאי אל תרעו:

דברי הימים א טו

(ח) הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו: (ט) שירו לו זמרו לו שירו בכל נפלאותיו: (י) התהלכו בשם קדשו ישמח לב מבקשי ה':... (כ) ויתהלכו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר: (כא) לא הניח לאיש לעשקם ויכח עליהם מלכים: (כב) אל תגעו במשיחי ולנביאי אל תרעו:

(טז) ויקרא רעב על הארץ כל מטה לחם שבר: (יז) שלח לפניהם איש לעבד נמכר יוסף... (כג) ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם: (כד) ויפר את עמו מאד ויעצמהו מצרים: (לז) ויציאם בכסף ויהב ואין בשבטיו כושל:... (מג) ויציא עמו בששון פרנה את בחיריו: (מד) ויתן להם ארצות גוים ועמל לאמים יירשו: (מה) בעבור ישמרו חקיו ותורתיו יצדו הללו יה:

תהלים פרק צו

(א) שירו לה' שיר חדש שירו לה' כל הארץ:
(ב) שירו לה' ברכו שמו בשרו מיום ליום ישועתו:
(ג) ספרו בגוים כבודו בכל העמים נפלאותיו:
(ד) כי גדול ה' ומהלל מאד נורא הוא על כל אלהים:

(כג) שירו לה' כל הארץ בשרו מיום ליום ישועתו:

(כד) ספרו בגוים את כבודו בכל העמים נפלאותיו:
(כה) כי גדול ה' ומהלל מאד ונורא הוא על כל אלהים:

15. נבואת נתן לדוד

שמואל ב ז

(ה) לך ואמרת אל עבדי אל דוד כה אמר ה' האתה תבנה לי בית לשבת: (ו) כי לא ישבתי בבית למיזבחותי אשר העליתי את בני ישראל ממזבחים ועד היום הזה ואהיה מתהלך באהל ובמשכן:

דברי הימים א יז

(ד) לך ואמרת אל דוד עבדי כה אמר ה' לא אתה תבנה לי הבית לשבת: (ה) כי לא ישבתי בבית מן היום אשר העליתי את ישראל עד היום הזה ואהיה מאהל אל אהל וממשכן:

16. הרקע לתיאור תהליך הבניה

מלכים א פרק ו

(א) ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית לה':

דברי הימים ב פרק ג

(א) ויחל שלמה לבנות את בית ה' בירושלם בהר המוריה אשר נראה לדוד אביו אשר הכין במקום דוד בגרן ארנן היבטי: (ב) ויחל לבנות בחדש השני בשני בשנת ארבע למלכותו:

17. תפילת שלמה בחנוכת הבית

מלכים א פרק ח

(כ) ויקם ה' את דברו אשר דבר ואקם תחת דוד אבי ואשב על פסא ישראל כאשר דבר ה' ואבנה הבית לשם ה' אלהי ישראל: (כא) ואשם שם מקום לארון אשר שם ברית ה' אשר כרת עם אבותינו בהוציא אותם מארץ מצרים:

דברי הימים ב פרק ו

(י) ויקם ה' את דברו אשר דבר ואקום תחת דוד אבי ואשב על פסא ישראל כאשר דבר ה' ואבנה הבית לשם ה' אלהי ישראל: (יא) ואשם שם את הארון אשר שם ברית ה' אשר כרת עם בני ישראל:

18. יעוד המקדש בתפילת שלמה

מלכים א ח

וּשְׁמַעְתָּ הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שְׁבַתְךָ אֶת תְּפִלָּתָם וְאֶת תַּחֲנֻנָּתָם וְעֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם: וְסָלַחְתָּ לַעֲמֹד אֲשֶׁר חָטְאוּ לָךְ וּלְכָל פְּשָׁעֵיהֶם אֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בְךָ וּנְתַתָּם לְרַחֲמִים לִפְנֵי שְׂבִיחֵם וְרַחֲמִים: כִּי עֲמֹד וּנְחַלְתָּד הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם מִתּוֹךְ כּוֹר הַבְּרֹזֶל:

(נב) לַהֲיוֹת עֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת אֶל תַּחֲנֻנַת עַבְדְּךָ וְאֶל תַּחֲנֻנַת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לִשְׁמֹעַ אֲלֵיהֶם בְּכָל קְרָאָם אֱלֹהִיךָ:

כִּי אַתָּה הִבַּדְתָּם לָךְ לְנַחֲלָה מִכָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְיַד מֹשֶׁה עַבְדְּךָ בְּהוֹצִיאֲךָ אֶת אֲבֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם אֲדֹנָי ה':

דברי הימים ב ו

וּשְׁמַעְתָּ מִן הַשָּׁמַיִם מִמְּכוֹן שְׁבַתְךָ אֶת תְּפִלָּתָם וְאֶת תַּחֲנֻנָּתֵיהֶם וְעֲשִׂיתָ מִשְׁפָּטָם וְסָלַחְתָּ לַעֲמֹד אֲשֶׁר חָטְאוּ לָךְ:

עֲתָה אֱלֹהֵי יְהוָה נָא עֵינֶיךָ פְּתוּחוֹת וְאֲזַנֶיךָ קְשׁוּבוֹת לְתַפִּלַּת הַמָּקוֹם הַזֶּה:

ג. כי לא עשו מימי ישוע בן נון בן בני ישראל עד היום ההוא (נחמיה ח)

שיבת ציון מול כיבוש הארץ בימי יהושע

19. חג הסוכות בימי שיבת ציון

נחמיה ח יז

וַיַּעֲשׂוּ כָל הַקְּהָל הַשֹּׁבִים מִן הַשְּׂבִי סֻכּוֹת וַיֵּשְׁבוּ בְּסֻכּוֹת כִּי לֹא עָשׂוּ מִיָּמֵי יֵשׁוּעַ בֶּן נוּן בֶּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַהוּא וַתְּהִי שִׂמְחָה גְדוֹלָה מְאֹד:

20. בניית המזבח והקרבת עולות

יהושע ח

(ל) אִזּוּ יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר עֵיבָל: (לא) כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עַבְדְּ ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבֵּחַ אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא הֵנִיף עֲלֵיהֶן בְּרִזָּל וַיַּעֲלוּ עֲלָיו עֹלוֹת לַה' וַיִּזְבְּחוּ שְׁלָמִים: (לב) וַיִּכְתֹּב שָׁם עַל הָאֲבָנִים אֶת מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל:

עזרא ג

(ב) וַיִּקְם יֵשׁוּעַ בֶּן יוֹצָדָק וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וְיִרְבָּבֶל בֶּן שָׂאֵל־תִּיאֵל וְאֶחָיו וַיִּבְנוּ אֶת מִזְבֵּחַ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלוֹת כַּכְּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים: (ג) וַיִּכְנְעוּ הַמִּזְבֵּחַ עַל מְכוֹנָתָיו כִּי בְּאִימָה עָלִיהֶם מַעֲמֵי הָאָרְצוֹת וַיַּעֲלוּ עָלָיו עֹלוֹת לַה' עֹלוֹת לְבִקְרָד וְלַעֲרֹב:

21. מעמד הקריאה בתורה

יהושע ח

(לג) וְכָל יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו וְשֹׁטְרִים וְשֹׁפְטֵי עַמִּים מִזֶּה וּמִזֶּה לְאֲרוֹן ... כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עַבְדְּ ה' לְבָרֵךְ אֶת הָעָם יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשִׁיטָה:

(לד) וְאַחֲרַי בֶּן קָרָא אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה כְּכָל הַכְּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה: (לה) לֹא הָיָה דָבָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא קָרָא יְהוֹשֻׁעַ

נֶגֶד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטָּף וְהַגֵּר הַחֹלֵף בְּקִרְבָּם:

דברים כז

(יב) אֱלֹהֵי יַעֲמֹדוּ לְבָרֵךְ אֶת הָעָם עַל הַר גְּרִזִים בְּעֵבְרָכֶם אֶת הִרְדֵּן שְׁמַעוּן וְלוֹי וַיהוּדָה וַיִּשְׁשֹׁכֶר וַיֹּסֵף

נחמיה ח

(א) וַיֵּאֲסֹפוּ כָל הָעָם בְּאִישׁ אֶחָד אֶל הַרְחֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמַּיִם וַיֵּאֲמְרוּ לְעֹזְרָא הַסֹּפֵר לְהֵבִיא אֶת סֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת יִשְׂרָאֵל:

(ב) וַיָּבִיֵא עֹזְרָא הַכֹּהֵן אֶת הַתּוֹרָה לִפְנֵי הַקְּהָל מֵאִישׁ וְעַד אִשָּׁה וְכָל מִבֵּין לִשְׁמֹעַ בְּיוֹם אֶחָד לַחֲדָשׁ הַשְּׂבִיעִי: (ג) וַיִּקְרָא בּוֹ לִפְנֵי הַרְחֹב אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר הַמַּיִם מִן הָאוֹר עַד מַחְצִית הַיּוֹם

נֶגֶד הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַמְּבִינִים וְאֲזַנֵי כָל הָעָם אֶל סֵפֶר הַתּוֹרָה:

(ד) וַיַּעֲמֵד עֹזְרָא הַסֹּפֵר עַל מַגְדָּל עֵץ אֲשֶׁר עָשׂוּ לְדָבָר וַיַּעֲמֵד אֲצֻלוֹ מִתַּתָּיהָ וְשָׁמַע וְעֲנִיָּה וְאוֹרִיָּה וְחַלְקִיָּה

ובנימו: (יג) ואלה יעמדו על הקללה בהר עיבל ראובן
 גד ואשר וזבולן דן ונפתלי:
 (טו) ארור האיש אשר יעשה ... וענו כל העם ואמרו
 אמן:

ומעשה על ימינו ומשמאלו פדיה ומישאל ומלפיה
 וחשם וחשבדנה זכריה משלם:
 (ו) ויברך עזרא את ה' האלהים הגדול ויענו כל העם
 אמן אמן במעל ידיהם ויקדו וישתחו לה' אפים ארצה:

22. המעל בה'

יהושע ז

עזרא ט - י

(א) וימעלו בני ישראל מעל בחרם ויקח עכן בן פרמי
 בן זבדי בן זרח למטה יהודה מן החרם ויחר אף ה' בבני
 ישראל: (ו) ויקרע יהושע שמלתיו ויפל על פניו ארצה
 לפני ארון ה' עד הערב הוא וזקני ישראל ויעלו עפר על
 ראשם:

(א) וככלות אלה נגשו אלי השרים לאמר לא נבדלו
 העם וישראל והכהנים והלויים מעמי הארצות ... ויד
 השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה: (ג) וכשמעי
 את הדבר הזה קרעתי את בגדי ומעילי ואמרטה משער
 ראשי וזקני ואשבה משומם: (ד) ואלי יאספו כל חרד
 בדברי אלהי ישראל על מעל הגולה ואני ישב משומם
 עד למנחת הערב: (ה) ובמנחת הערב קמתי מתענית
 ובקרעי בגדי ומעילי ואברעה על ברכי ואפרשה כפי
 אל ה' אלהי:

(ז) ויאמר יהושע אהה אדני ה'

למה העברת העביר את העם הזה את הירדן

לתת אתנו ביד האמרי להאבידנו ולו הואלנו ונשב
 בעבר הירדן:

(ח) בי אדני מה אמר אחרי אשר הפך ישראל ערף
 לפני איביו:

(ט) וישמעו הפנעני וכל ישרי הארץ ונסבו עלינו

והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמך הגדול:

(ו) ואמרה אלהי בשתי ונכלמתי להרים אלהי פני אליך
 כי עונתינו רבו למעלה ראש ואשמתנו גדלה עד
 לשמים: (ז) מימי אבותינו אנחנו באשמה גדלה עד היום
 הזה ובעונתינו נתנו אנחנו מלכינו כהנינו ביד מלכי
 הארצות בחרב בשבי ובבזה ובבשת פנים כהיום הזה: ...
 (י) ועתה מה נאמר אלהינו אחרי זאת כי עוננו
 מצותיך: ...

(יד) הנשוב להפר מצותיך ולהתחנתן בעמי התעבות
 האלה הלוא תאנף בנו עד בלה לאין שארית ופליטה:

(א) וכהתפלל עזרא וכהתודותו בכה ומתנפל לפני בית
 האלהים נקבצו אליו מישראל קהל רב מאד אנשים
 ונשים וילדים כי בכו העם הרבה בכה: (ב) ויען שכניה
 בן יחיאל מבני עולם עולם ויאמר לעזרא אנחנו מעלנו
 באלהינו ונשב נשים נכריות מעמי הארץ ועתה יש
 מקנה לישראל על זאת:

(ד) קום כי עליך הדבר ואנחנו עמך חזק ועשה: ...

(י) ויאמר ה' אל יהושע קם לך למה זה אתה נפל על
 פניך: ... (יג) קום קודש את העם

ואמרת התקדשו למחר כי כה אמר ה' אלהי ישראל
 חרם בקרבך ישראל לא תוכל לקום לפני איביך עד
 הסירכם החרם מקרבכם: ...

(יט) ויאמר יהושע אל עכן בני שים נא כבוד לה' אלהי
 ישראל ותן לו תודה והגד נא לי מה עשית אל תכחד
 ממני:

(כו) ויקימו עליו גל אבנים גדול

עד היום הזה וישב ה' מחרון אפו על בן קרא שם
 המקום ההוא עמק עכור עד היום הזה:

23. חרדת האויבים ומוטיב החומה

יהושע ט ; יא

נחמיה ד ; ו

(א) ויהי כשמע כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר
 ובשפלה ובכל חוף הים הגדול אל מול הלבנון החתי
 והאמרי הפנעני הפרזי החוי והיבוסים:

(ב) ויתקבצו יחדו להלחם עם יהושע ועם ישראל פה
 אחד:

(א) ויהי כאשר שמע סנבלט וטוביה והעריבים והעמנים
 והאשדודים כי עלתה ארוכה לחמות ירושלם כי החלו
 הפרצים להפתם ויחר להם מאד:

(ב) ויקשרו כלם יחדו לבוא להלחם בירושלם ולעשות
 לו תועה:

- (א) ויהי כששמע יבין מלך חצור וישלח אל יובב מלך מדון ואל מלך שמרון ואל מלך אכשף: ...
- (ה) ויגדו כל המלכים האלה ויבאו ויחגו יחדו אל מי מרום להלחם עם ישראל: יהושע פרק ו
- (כ) וירע העם ויתקעו בשפרות ויהי כשמע העם את קול השופר וירעו העם תרועה גדולה ותפל החומה תחתיה ויעל העם העירה איש נגדו וילכדו את העיר:
- (א) ויהי כאשר נשמע לסנבלט וטוביה ולגשם הערבי וליתר איבינו כי בנית את החומה ולא נותר בה פרץ גם עד העת ההיא דלתות לא העמדתי בשערים: (ב) וישלח סנבלט וגשם אלי לאמר לכה ונעדה יחדו בפפירים בבקעת אונו והמה חשבים לעשות לי רעה: נחמיה פרק יב
- (כז) ובחנכת חומת ירושלים בקשו את הלויים מכל מקומתם להביאם לירושלם לעשת חנכה ושמחה ובתודות ובשיר מצלתים נבלים ובכנרות:

24. השימוש בגורל

- יהושע יד
- (א) ואלה אשר נחלו בני ישראל בארץ כנען אשר נחלו אותם אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי אבות המטות לבני ישראל: (ב) בגורל נחלתם כאשר צוה ה' ביד משה לתשעת המטות וחצי המטה:
- נחמיה יא
- (א) וישבו שרי העם בירושלם ושאר העם הפילו גזרות להביא אחד מן העשרה לשבת בירושלם עיר הקדש ותשע הידות בערים:

25. מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה אמר לציון מלך אלהיה: קול צפיד נשאו קול יחדו ירננו כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון: (ישעיהו נב, ז - ח)

26. על הר גבה עלי לך מבשרת ציון הרימי בכח קולך מבשרת ירושלם הרימי אל תיראי אמרי לערי יהודה הגה אלהיכם: (ישעיהו מ, ט)